

Сумська міська бібліотека ім. Т.Г. Шевченка
Відділ довідково-інформаційної роботи та маркетингу

Нашими краями ходив колись Тарас

*Рекомендаційний анований
список літератури*

Суми - 2013

Нашими краями ходив колись Тарас: рекомендац. анов. список літератури / уклад. І.О. Хомайко, Н.Б. Устименко. - 28 с.

В рекомендаційному анованому списку літератури подані матеріали про перебування Т.Г. Шевченка на Сумщині, про його зв'язки з уродженцями Сумщини, про вшанування Шевченка в нашому краї.

В списку відображені документи з 196 по 20 травня 2013 року. Видання розраховане на широке коло користувачів.

Відповідальний за випуск: заст. директора ЦБС **Мартюшова О.В.**

Матеріал підготував: гол. бібліограф **Хомайко І.О.**,
бібліотекар **Устименко Н.Б.**

Комп'ютерний набір: **Хомайко І.О., Устименко Н.Б.**

Редактори: **Клімачова Л.Д., Мартюшова О.В.**

**Сумська міська бібліотека ім. Т.Г. Шевченка
Відділ довідково-інформаційної роботи
та маркетингу**

Нашими краями ходив колись Тарас

Рекомендаційний анований список літератури

Суми-2013

Т.Г. Шевченко і Сумщина

Шевченківський словник: в 2 т. Т.1 / Ред. І.Я. Айзеншток ті інш.; Ін-т літ. ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР. - К.: Гол. ред. УРЕ, 1976. - 414 с.

Шевченківський словник: в 2 т. Т.2 / Ред. І.Я. Айзеншток ті інш.; Ін-т літ. ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР. - К.: Гол. ред. УРЕ, 1977. - 410 с.

Шевченківський словник Сумщини / Упоряд. В.Ю. Голубченко. - Суми, 1993. - 90 с.

Це експериментальне видання, підготовлене Лабораторією педагогічного краєзнавства Сумського державного педагогічного інституту ім. А.Макаренка на основі вивчення багатьох матеріалів - енциклопедій, довідників, листувань, зустрічей з письменниками, художниками, шевченкознавцями, подорожей по шевченківських місцях Сумщини.

Дудченко В.Г. Незапланований заїзд / В.Г. Дудченко // 3 історії Лебединщини / В.Г. Дудченко. - Лебедин, 1993. - С. 16-17.

Про перебування Т.Г. Шевченка в Лебедині.

Кониський О.Я. Тарас Шевченко-Грушевський: хроніка його життя / О.Я. Кониський. - К.: Дніпро, 1991. - 72 с.

Про перебування Кобзаря в містах Воронежі, Контоті, Кролевеці та селах Гирівка, Есмань, Лифино.

Кушнарченко Д.О. Тарас Шевченко і наш край: іст.-краєзнавч. нарис / Д.О. Кушнарченко. - Суми: Мрія-1, ЛТД, 1998. - 48 с.

Ленський О.В. Шевченко і національна еліта Сумщини / О.В. Ленський // Історія розвитку знарядь праці, економіки, освіти, культури на Сумщині / О.В. Ленський. - Суми, 2010. - С. 116-121.

О.В. Ленський зібрав у статті всі відомості про перебування Т. Шевченка на Сумщині: 1843, 1845 - Глухів, 1845 - Кролевець, Ромни, 1859 - Суми, Лебедин, хутір Лихвин, село Гирівка та ін., про його спілкування з приятелями, про враження від сумської землі, літературну і малярну творчість.

Охріменко П.П. Шевченко і Сумщина / П.П. Охріменко // Література рідного краю / П.П. Охріменко, О.Г. Охріменко. – Суми, 1999. – С. 20-34.

Про висвітлення зв'язків Т.Г. Шевченка з Сумщиною - про його перебування на сумській землі, його особисті стосунки та зв'язки з жителями чи вихідцями з Сумщини, відгуки про нього в місцевій народній творчості, вплив на неї шевченківської поезії, відтворення образу Шевченка в творах місцевих професійних та самодіяльних митців, наукові та науково-популярні праці вчених-сумчан про Шевченка, вшанування пам'яті Шевченка на Сумщині і т.п.

Сапухін П.А. Т.Г. Шевченко на Сумщині / П.А. Сапухін // Шевченко в школі: посібник для вчителів / Ред.: О.М. Бандура. - К., 1963. - С. 169-181.

Павло Сапухін вважав, що серед класиків української літератури важко назвати іншого письменника, який би так увічнив у своїх творах Сумщину, як це зробив Т. Шевченко.

Скакун В. Глухів / В. Скакун // Літературна Сумщина. - Київ, 1995. - С. 57-62.

Про відвідування Т.Г. Шевченком міста Глухів на початку 1845 р. Він годинами ходив його вулицями, розшукуючи історичні місця, а потім свої враження від міста описав у повісті «Капітанша».

Скакун В. [У червні 1859 року в Лебедині] / В. Скакун // Літературна Сумщина / В. Скакун. - Київ, 1995. - С. 121.

Т.Г. Шевченко у червні 1859 року побував в Лебедині. Населення міста влаштувало йому теплу зустріч, адже творчість поета і художника тут добро знали ще з 40-х років.

Скакун В. [У червні 1859 року в Сумах] / В. Скакун // Літературна Сумщина / В. Скакун. - Київ, 1995. - С. 15.

Про перебування Кобзаря у червні 1859 року в Сумах.

Скакун В. Червоне / В. Скакун // Літературна Сумщина / В. Скакун. - Київ, 1995. - С. 67.

У селі Есмань (нині селище Червоне) кілька разів проїздом бував Тарас Шевченко.

Сотник О. Місто приймає великого Тараса Шевченка / О. Сотник // Лебедин. - Х., 1998. - С. 17-18.

Про перебування Кобзаря у Лебедині.

Ступак Ю.П. Шевченко-художник на Сумщині / Ю.П. Ступак // Видатні художники на Сумщині / Ю.П. Ступак. - Х., 1969. - С. 13-18.

З Сумщиною пов'язано близько десятка творів Шевченка-художника. У своїх мистецьких творах, навіяних перебуванням на Сумщині, Шевченко виявив більшість тих рис і якостей, які характеризують його як живописця й графіка. Ряд малюнків Кобзаря зберігався у різних осіб з Сумщини - у О.В. Капніста, Лазаревських, у Н.О. Хрущової.

Тарас Шевченко і Сумщина: збірник. – Суми: Ред.-видавнич. відділ облуправління по пресі, 1993. – 102 с.

Тема «Шевченко і Сумщина» стала об'єктом систематичних досліджень з середини 40-х років. Збірник «Тарас Шевченко і Сумщина» відкривається загальною статтею на цю тему П. Охріменка і О. Охріменко. Її доповнює краєзнавча розвідка Ю. Ступака про малярські твори Кобзаря, виконані на Сумщині. Далі йдуть нариси краєзнавців про зв'язки Шевченка з окремими регіонами Сумщини. Після відповідних нарисів подані поетичні твори поетів-сумчан, присвячені Великому Кобзареві.

Тарас Шевченко на Сумщині: з фондів зібрань Сумського краєзнавчого музею. - Суми, 1993. - 8 с.

Терлецький В. Слово про Кобзаря (Глухів поета. Шевченківські розвідки) / В. Терлецький. – Суми: Собор, 2002. – 208 с.

Автор книги простежив життєві кроки Кобзаря, підняв питання і факти, які ще не були достатньо висвітлені. Була зроблена спроба розширити цілком можливі глухівські контакти Кобзаря і таким чином поглибити життєпис Т. Шевченка.

Шевченко і наш край / Упоряд. Р.П. Кужель. - Лебедин: Білий Лебідь, 1994. - 43 с. - (З історії Лебединщини).

Матеріали про перебування Т.Г. Шевченка на Лебединщині.

Белабко О. Легенда про весільні рушники / О. Белабко // *Культура і життя*. - 1984. - №11 (11 берез.). - С. 3.

Про перебування Т. Шевченка в м. Кролевець.

Вертіль О. У Кролевець, до Огієвських / О. Вертіль // *Урядовий кур'єр*. - 2010. - №34 (23 лют.). - С. 12: фото.

Про останнє перебування Т. Шевченка на Сумщині (1859 р.).

Дедулин Г. Семейная история / Г. Дедулин // *Панорама*. - 2005. - №36 (7-14 сент.). - С. В4.

Онук садівника, в якого п'ять днів жив Тарас Шевченко, відкрив нові факти перебування Кобзаря на Сумщині.

Діброва Г. «Не соромився моєї сірої шинелі...» / Г. Діброва // *Сільські вісті*. - 1989. - 22 лют. - С. 2.

Про зв'язки Т. Шевченка з Сумщиною.

Діброва Г. Там, де свіжа пам'ять про Тараса / Г. Діброва // *Червоний промінь*. - 1990. - 8 берез. - С. 3.

Про зв'язки Т.Г. Шевченка з Сумщиною.

Житник І. Конотопські сторінки історії // *Сумщина*. - 1999. - №66 (18 черв.). - С. 4.

Зв'язки з Конотопщиною М. Коцюбинського та Т. Шевченка.

Звагельський В. Кобзаревими шляхами / В. Звагельський // *Червоний промінь*. - 1993. - 22 трав. - С. 1

Детально про три подорожі Шевченка Україною (зупинявся у Кролевіці, Глухові, Есмані, Конотопі, Ромнах, Лохвиці, Лихвині, Лебедині, Гирівці) та про останню путь поета, яка теж пролягала нашим краєм (Кролевець).

Є карта подорожей Шевченка Т.Г. нашим краєм.

Кисиленко П. Тарасова сопілка / П. Кисиленко // *Ленінська правда*. - 1963. - 11 жовт. - С. 4.

Про перебування Т. Шевченка на Сумщині в с. Червоне.

Ключина П.Ю. В якій Андріївці був Т.Г. Шевченко: про перебування поета на Сумщині / П.Ю. Ключина // *Ленінська правда*. - 1970. - 3 лют.

Автор доводить, що запис у «Щоденнику» Шевченка: «1843, листопад. Десять днів прожив у селі Андріївці (власність

Рєпніних)» стосується саме Андріївки Роменського району Сумської області.

Кужель Р. "Шевченко і наш край": так називається нова збірка про перебування Т. Шевченка на Лебединщині / Р. Кужель // Сумщина . - 1994. - 10 верес. - С. 2.

Лифар В. Бував Кобзар і в Конотопі / В. Лифар // Червоний промінь. – 1993. - С. 4.

Т.Г. Шевченко товаришував з родиною Лазаревських, про братів він писав так: «На удивление симпатичные эти прекрасные братья Лазаревские, и все шесть братьев как один, замечательная редкость».

У серпні 1859 року Шевченко перебував у Гирівці і Конотопі.

Як данину пам'яті своєму другові О. Лазаревський заснував у Конотопі краєзнавчий музей, до якого передав чимало експонатів, серед них – канапа і стілець, що на них сидів Кобзар.

Маленко Є. Зв'язки Т. Шевченка з Сумщиною / Є. Маленко // Червоний промінь. - 1984. - 8 берез. - С. 4.

Манько М. Легенда про Тараса / М. Манько // Червоний промінь. – 1990. – 17 берез. – С. 4.

Мова йде про історичні корені легенди про Тараса Шевченка і вчителя-кріпака, якому Кобзар допоміг викупитися з неволі. Розглядається версія, що цим вчителем міг бути семінарист Павловський. Поміщик Хрущов, щоб навчити дітей розмовляти й читати російською мовою, виписав собі Павловського. Коли діти повиростали, вчитель став навчати селян. Згодом з нього почали робити прикажчика, примушуючи одружитись на кріпацці. Лише щасливий випадок допоміг повернутись на волю.

Мироненко В. Чи повернеться "Кобзар" до Огієвщини? / В. Мироненко // Сумщина. - 2005. - №28 (12 берез.). - С. 3.

Коли Шевченка везли хоронити з Петербурга в Україну, то шлях пройшов через садибу Огієвських в Кролевіці.

Олейников М. Т.Г. Шевченко у Лифині / М. Олейников // Червоний промінь. - 1973. - 22 берез.

Панченко В. Шевченко і Хрущов / В. Панченко // День. - 2010. - №172-173 (24-25 верес.). - С. 8.

Пилипенко В. Кобзар на Сумщині / В. Пилипенко // Добрий день. - 1994. - 4 берез. - С. 5.

Пхайко Ю. Роменські зустрічі Кобзаря / Ю. Пхайко // Господар. - 1997. - №39-40 (трав.). - С. 4.

Ротач П. Глухів? Ні, це Борзна!: уточнення до маршруту Т. Шевченка 1845 року / П. Ротач // Березіль. - 1992. - №3-4. - С. 168-170.

Рябенко І. Вінок Тарасові / І. Рябенко // Ленінська правда. - 1964. - 3 січ.

Розповідається про проводи труни з тілом Т. Шевченка на Конотопщині.

Сапухін П. Лифинська зустріч: Т. Г. Шевченко на Сумщині / П. Сапухін // Ленінська правда. - 1967. - 4 лют. - С. 3.

Сапухін П. Тарас на Сумщині / П. Сапухін // Ленінська правда. - 1964. - 9 берез. - С. 2.

Т.Г. Шевченко відвідував Глухів, родом з Глухівського повіту були його приятелі: П. Куліш та М. Маркевич. З Глуховом Шевченко пов'язав сюжет твору «Капітанша». У Ромнах Шевченко відвідував Іллінський ярмарок – влітку 1845 року. В географічних рамках Роменицини (Посулля) розгортає Кобзар сюжет повісті «Наймичка», точно відтворюючи ландшафт околиць і карту.

Проїздив Шевченко і Суми (1859), звідки родом були його знайомі І.Т. Лисенков та М.І.Савич.

Був Шевченко і в Лифиному, у поміщика Хрущова.

Також про знайомство Шевченка з родиною Лазаревських.

Сапухін П. Тарас Шевченко - Наталії Хрущовій: про перебування Т.Г. Шевченка на Сумщині / П. Сапухін // Україна. - 1969. - №10. - С. 24.

Сапухіна Л. П. "Кобзар з кобзарів" / Л.П. Сапухіна // Ленінська правда. - 1989. - №81 (25 квіт.). - С. 3.

Образ Т.Г. Шевченка в спогадах його друзів - наших земляків.

Скакун В. Бував Тарас у Кролевіці і в Ромнах / В. Скакун // Ленінська правда. - 1989. - 26 лют. - С. 5.

У квітні 1845 року Шевченко проїздив через Кролевець, ймовірно, тут він зустрівся з ротмістром Й.Ф. Рудзинським

(брав участь у боях з турками, служив у Охтирському гусарському полку, знайомий Якова де Бальмена), і намалював його портрет. У серпні 1859 року Шевченко, повертаючись з України до Петербурга, знову завітав до Кролевеця.

Влітку 1845 Тарас Григорович відвідав Іллінський ярмарок у Ромнах, де зустрівся з батьком Олександра Якубовича - Іваном Олександровичем. Враження поета від чарівної природи Посулля знайшли своє відображення у повісті «Наймичка».

У 1918 у Ромнах було створено пам'ятник Шевченку роботи І. Кавалерідзе.

Скакун В. По рідній землі / В. Скакун // Ленінська правда. - 1989. - 14 лют. - С. 3.

Про перебування Т.Г. Шевченка в селі Андріївка (тепер Роменського району Сумської області) восени 1843 р., де спілкувався з О. Капністом, В. Репніною, сестрами Т. і Г. Псьол. Вдруге Андріївку Тарас Григорович відвідав в 1845 р. У 1844-45 рр. Шевченко кілька разів проїздив Московсько-Київським поштовим трактом через село Есмань, міста Глухів і Кролевець.

Згадується про дружні відносини Шевченка з І. Скоропадським, М. та А. Маркевичами.

Скакун В. "Ой, по горі ромен цвіте..." / В. Скакун // Ленінська правда. - 1989. - 9 квіт. - С. 6.

Про перебування Шевченка на Сумщині, його сумських приятелів (Д.О. Хруцов, Ф. Лазаревський, М. Петренко, О. та М. Залеські) та твори Кобзаря, які з'явилися у нашому краї (вірш "Ой, по горі ромен цвіте...", етюд «Дуб», два пейзажних малюнки «У Лихвині»).

Соболев А. Земля, яку сходяв Тарас: група краєзнавців пройшла стежинами Т. Шевченка по с. Гирівка Конотопського району / А. Соболев // Сумська новина. - 1996. - 8 берез. - С. 3; Червоний промінь. - 1991. - 25 трав. - С. 4.

Там, де бував Кобзар // Ленінська правда. - 1963. - 26 груд. - С. 4.

Про перебування Т. Шевченка на Сумщині.

Тарас Шевченко і Сумщина // Ярмарок. - 2011. - №10 (10 берез.). - С. 1,7.

Про Шевченківські місця на Сумщині та його сумських приятелів.

Хвостенко Г. Земля, яку сходить Тарас / Г. Хвостенко // Сумщина. - 2004. - 6 берез. - С. 3.

Шевченківські місця на Сумщині.

Хвостенко Г. Невідоме про Шевченків живопис: до 185-річчя з дня народження Кобзаря / Г. Хвостенко // Сумщина . - 1999. - №10 (11 берез.). - С. 3).

Про зв'язок Т.Г. Шевченка і його творчості з нашим краєм.

Чернобров І.В. Брати Лазаревські про хворобу і останні дні життя Тараса Григоровича Шевченка / І.В. Чернобров // Сумська старовина: Сумський державний університет, 2002. - №X. - С. 233-235.

Спогади сучасників про стан здоров'я Кобзаря, в тому числі М.М. Лазаревського, у якого поет оселився після повернення з десятирічної тяжкої солдатчини в пустельних степах до Петербурга.

Шмитько А. Второе рождение: посещение г. Ромны Великим Кобзарем / А. Шмитько // Комсомольское знамя. - 1982. - 18 сент.

Зв'язок уродженців Сумщини з Т.Г. Шевченком

Лысенков И.Т. Воспоминания в прошедшем времени о книгопродавцах и авторах / И.Т. Лысенков // Спогади про Тараса Шевченка / Уклад. і примітки В.С. Бородіна та інш. - К., 2010. - С. 89-90.

Иван Тимофійович Лисенков - петербурзький книготоргівець і видавець, родом з Сум. В лютому 1843 р. на не вельми вигідних умовах для Шевченка закупив «в вечное и потомственное» володіння право на видання творів, що ввійшли до «Кобзаря» 1840 р., і поеми «Гайдамаки». 1844 р. Лисенко видав

«Чигиринський Кобзар і Гайдамаки», а 1867 р. - «Чигиринський Кобзар».

Макаренко Д.Є. Невтомний просвітитель / Д.Є. Макаренко // Україна. Наука і культура. - Вип.28. - С. 232-236.

Про Г. Вашкевича, який товаришував з Шевченком, поширював та досліджував його творчість, увічнював пам'ять великого Кобзаря.

Садівнича Н.О. Потужність і різнобічність таланту / Н.О. Садівнича // Сумський календар'97: наук.-попул. вид-во / Під. загал. ред. В.О. Садівничого. – Суми, 1996. – С. 92-95.

У статті про життя і творчість М.Н. Петренка згадується про Т.Г. Шевченка. В червні 1859 р. вони зустрічалися під час відвідин Кобзарем Лебедина. З цього приводу К.М. Шептій в журналі «Вітчизна» за 1973 р. писав: «Правильніше буде припустити, що Шевченко не спеціально їхав в гості до Хрущових на Лебединцину, а лише принагідно, з почуття гречності до попутника. Причина, що привела Шевченка до Лебедина, була значно серйозніша – це, очевидно, бажання зустрітися з поетом М. Петренком». Твердження не доведено і може бути настільки суперечливим, настільки і вірним».

Садівничий В.О. У наполегливій і чесній праці / В.О. Садівничий // Сумський календар'97: наук.-попул. вид-во / Під. загал. ред. В.О. Садівничого. – Суми, 1997. – С. 72-74.

Про життя і творчість колишнього кріпака князя В.Ф. Голіцина зі Славгорода (Краснопільський район) Петра Соколова (Соколенка). П. Соколов познайомився з Т.Г. Шевченком, коли його сестра Одарка позувала Кобзареві для малюнка «Дві дівчини». Згодом Тарас Григорович збирав кошти для викупу Петра, який мав таланти і до малювання, і до віршування, з неволі. Вільною людиною Петро Максимович став у 1860 році. Шевченкові Петро Соколов присвятив низку своїх поетичних творів, деякі з них власноручно ілюстрував. У вірші «Розмова з Шевченком» автор з документальною точністю передав останні дні життя Кобзаря. Петро Соколов брав

участь у похороні поета, одержав на пам'ять його речі: олівець, палітру, пальто і камізельку.

Скакун В. [У серпні 1859 року... в Конотопі] / В. Скакун // Літературна Сумщина / В. Скакун. - Київ, 1995. - С. 72..

Про місто Конотоп та друзів-конотопчан Т.Г. Шевченко залишив загадки у своїх листах та «Щоденнику» (серед його знайомих були П.А. Овсянников, В.Й. Єзучевський).

Терлецький В. Небіж Кобзаря / В. Терлецький // 3 берегів Шостки: літературні пошуки і знахідки / В. Терлецький. - Суми, 1995. - С. 49-54.

Не всі знають, що ім'я Т.Г. Шевченка пов'язане з поміщицею на ім'я Олександра Іванівна Шостка. Їх знайомство відбулося 12 січня 1846 р. в селі Мойсівка колишньої Полтавської губернії на традиційних іменинах поміщиці Т.Г. Волховської. Шевченко написав портрет Шостки, який згодом був загублений.

Також у статті розповідається про племінника Тараса Григоровича Шевченка Григорія Лаврентійовича і про автора статей про Кобзаря М.К. Чалого, уродженця Новгород-Сіверського.

Чуб Д.В. Живий Шевченко: бібліогр. та літерознавч. оповіді / Д.В. Чуб. - К., 1994. - 138 с.

Про зв'язки уроженців Сумщини - П. Куліша, братів Лазаревських, Козачковського з Т.Г. Шевченком.

Гринка А. С удовольствием и без морали: Тарас Шевченко и его женщины / А. Гринка // Панорама. - 2004. - №9 (10-17 марта). - С. А8-А9.

Є карта, де відмічені місця перебування Тараса Шевченка на Сумщині.

Діброва Г. Друзі Т.Г. Шевченка / Г. Діброва // Червоний промінь. - 1979. - 23 січ. - С.3.

Про дружбу з братами Лазаревськими.

Діброва Г. Листки до його вінка / Г. Діброва // Червоний промінь. - 1989. - №10 (4 берез.). - С. 5,6.

Уродженці села Гирівки (нині Шевченкове) Конотопського повіту брати Лазаревські підтримали поета, коли після

розкриття Кирило-Мефодіївського товариства його було заслано на 10-річну солдатчину, де брати уперше познайомилися з Шевченком і потім до самої смерті поета не переривалася їхня тепла дружба. Олександр Лазаревський брав участь у перевезенні тіла Кобзаря на Україну.

Велику роль відіграли брати Лазаревські у збереженні пам'яті про Т.Г. Шевченка, збиранні матеріалів до його біографії, написанні спогадів про Кобзаря.

Діброва Г. Це святий обов'язок кожного / Г. Діброва // Червоний промінь. - 1985. - 8 берез. - С. 3.

Про стосунки Т. Шевченка з братами Лазаревськими.

Діброва Г. Шевченко і Сумщина / Г. Діброва // Червоний промінь. - 1981. - 10 берез. - С.5.

Про дружбу з братами Лазаревськими, зокрема з Михайлом.

Звагельський В. Серед братів Лазаревських // Червоний промінь. - 1993. - 6 берез. - С. 3.

Короткі відомості про членів родини Лазаревських (Василя, Михайла, Федора, Якова, Олександра, Івана та Глафіру) та їх тісні зв'язки з Тарасом Григоровичем.

Карпенко Н. Подвижники шевченкового слова / Н. Карпенко // Ленінська правда. - 1989. - №16 (22 січ.). - С. 3.

Про подружжя Колтуновських (проживали в Роменському районі, в селі Великі Будки) - щирих шанувальників та популяризаторів творчості Т.Г. Шевченка.

Манжела Б. Він знав Тараса Шевченка / Б. Манжела // Ярмарок. - 2012. - №12 (22 берез.). - С. 7.

Про нашого земляка, шанувальника Кобзаря, Г.С. Вашкевича (1837-1923).

Нудьга Г. Під одним дахом з Кобзарем: жив три місяці роменець Григорій Вашкевич / Г. Нудьга // Панорама Сумщини. - 1992. - 5 берез. - С. 3.

Охріменко П. Дружба генія і таланту / П. Охріменко // Сумщина. - 1993. - 20 трав. - С. 3

Шевченко познайомився з Кулішем у 1843 році. Вже в перші роки знайомства Куліш відчув геніальність Тараса, він писав Кобзареві: «Ваші творіння належать не одному вам і не одному

вашому часові – вони належать всій Україні, і будуть говорити за неї вічно».

Куліш, при всій своїй гоноровості, самолюбстві і великих творчих заслугах розумів, наскільки вище нього стоїть Шевченко як літератор-митець: «як не поведе пером, так все воно закарлючиться по-художницьки». Однак, у ставленні Куліша до Шевченка були й тіньові сторони: Куліш, ідеалізуючи царів Петра I і Катерину II, польських магнатів та ін., називав Шевченка за оспівування гайдамацьких та козацьких діянь «П'яним кобзарем». І згодом, ніби схаменувшись, посилаючись «з соромом і великим каяттям» на свій «хворобливий стан», констатує: «Все, що є в Україні істинно людського, іде за стягом Шевченка» - поета, наділеного від природи дарами «ще більшими, ніж Пушкін»...

Позняк О. Шевченко і Щепкін / О. Позняк // Ярмарок. - 2008. - №10 (6 берез.). - С. 1, 4.

Рябенко І. Зустріч з Тарасом: спогади про перебування Т. Шевченка на Сумщині / І. Рябенко // Ленінська правда. - 1989. - 19 трав. - С. 3.

Трохим Семенович Лапа (жив у Конотопі на Загребеллі коло Єзуча) згадує про свою зустріч з Т. Шевченком, про вишанування пам'яті Шевченка в м. Конотоп і про вклад наших земляків у шевченкознавство і популяризацію творчої спадщини поета: Л. Смілянський написав роман «Поетова молодість», П. Ключина - поезію «Шевченко і Чернишевський», художник О. Сиротенко створив ряд художніх творів, присвячених Кобзареві, Л. Масик (заслужений художник УРСР) - графічні твори, присвячені поету, які користуються популярністю не тільки у нас, але і за кордоном.

Терлецький В. «Бандуристе, орле сизий!» / В. Терлецький // Сумщина. – 1993. – 18 трав. – С. 1.

Про зв'язки Т.Г. Шевченка з Сумщиною, зокрема - з глухівчанином М. Маркевичем (уродженцем с. Дунайці Глухівського повіту). Шевченко присвятив йому свій вірш «Бандуристе, орле сизий!». Поет був добре обізнаний з працями Маркевича «Украинские мелодики» та «История Малороссии»,

(9 травня 1840 року). При написанні офортів «Дари Богданові в Чигирині...», «Смерті Богдана Хмельницького» Шевченко звертався до загальних праць Маркевича. «Бандурист» глухівчанина став прототипом для «Перебенді» Т. Шевченка.

Терлецький В. Бібліотека Кобзаря / В. Терлецький // Червоний промінь. - 1989. - №10 (4 берез.). - С. 7.

Опис особистої бібліотеки Шевченка зробив уродженець Глухова Д. Каменецький, бібліотека нараховувала 150 книжкових одиниць. Певний час бібліотека зберігалася у М. Лазаревського, згодом була передана Ф.І. Черненку, відтоді її сліди загубилися, залишилися тільки «Опис...».

Деякі книги з бібліотеки Тараса Григоровича мали дарчий напис П. Куліша, О. Лазаревського, М.В. Гербеля.

Терлецький В. Було багато друзів у поета / В. Терлецький // Ленінська правда. - 1989. - 5 берез. - С. 5.

Про товаришів Т. Шевченка - П. Антоновича (родом з Кролевця) і Я. Костянецького (народився в селі Вирівка, що біля Конотопу).

Терлецький В. Один з братів Лазаревських / В. Терлецький // Ленінська правда. - 1989. - 19 лют. - С. 4.

Про дружбу Т. Шевченка з Олександром Лазаревським.

Хвостенко Г. Дві долі, осяяні Кобзарем / Г. Хвостенко // Сумщина. - 2008. - №28 (8 берез.). - С. 3.

Андрій Павлович Колтоновський займався перекладами творів Т. Шевченка на російську мову. Його дружина Олена Олександрівна, уродженка Сумщини, допомагала йому в цьому. Подружжя Колтановських мешкало деякий час в с. Великі Будки.

Сумська шевченкіана

Зайцев П. Життя Тараса Шевченка / П. Зайцев. - К.: Обереги, 2004. - 480 с.

«Життя Тараса Шевченка» — це завершальний акорд творчості видатного шевченкознавця Зайцева Павла Івановича, уродженця м. Суми, упорядника 16 томів творчості Тараса Шевченка.

Стороженко М.А. Мій Шевченко: альбом / М.А. Стороженко. - К.: Грамота, 2011. - 212 с.
Шевченкіана у творчості сумського художника М.А. Стороженка.

Шевченкіана в колекції Сумського та Лебединського художніх музеїв: каталог. - Суми: Редвідділ облуправління по пресі, 1993. - 28 с.

Видання підготовлено до міжнародного шевченківського свята «В сім ї вільній, новій».

Геренко С. «Тарас Шевченко і Сумщина» / С. Геренко // Сумщина. – 1993. – 20 трав. - С. 3.

Побачив світ збірник «Тарас Шевченко і Сумщина», у якому вміщені багаторічні дослідження та пошуки науковців. Також окремі статті містять спогади нащадків родин, з якими приятелював чи спілкувався Т.Г. Шевченко.

Гризун А. Інтимна лірика Шевченка / А. Гризун // Ленінська правда. - 1989. - 7 лют. - С. 3.

Автор статті - сумчанин, член Спілки письменників України.

Діброва Г. Справді, перший, справді, монументальний / Г. Діброва // Сумщина. - 1999. - 6 берез. - С. 2.

Про створення пам'ятника Т.Г. Шевченку в м. Ромни (авт. П. Кавалерідзе).

З вуст народу перекази й легенди // Сумщина . - 1993. - 20 трав. - С. 2.

Народні перекази про перебування Т.Г. Шевченка на Сумщині: «Ночував у Есмани», «Окрасць навпіл» - про те, як Шевченко поділився з голодними дітьми останнім окрайцем хліба, «Історія з портретом» - про те, що Шевченко малював садівника поміщика Хрущова – Денисенка, «Садівники» - про те, як Шевченко гостював у Лифиному, а його розшукували жандарми.

З ім'ям Кобзаря // Сумщина. - 2010. - № 102 (8 верес.). - С. 1.

Вийшла друком книга І.П. Корнющенка "Тарас Шевченко в моєму житті" ("Думи мої, думи...").

Зібрав Тарас до гурту всіх краян: про пам'ятник Тарасу Шевченку в Ромнах // Сумщина. - 2008. - №122 (29 жовт.). - С. 1.

Квіти шани і поваги // Ленінська правда. – 1989. - №19 (27 січ.). - С. 4.

27 жовтня 1918 року у Ромнах було відкрито пам'ятник Т.Г. Шевченку роботи скульптора І. Кавалерідзе. Згодом, коли пам'ятник почав руйнуватися, його відновили у бронзі кийівські скульптори Б. Довгань, В. Клоков та архітектор Ф. Юр'єв.

Корнющенко І. Безсмертний образ у фольклорі Сумщини і в творчості земляків / І. Корнющенко // Ленінська правда. - 1989. - №19 (27 січ.). - С. 4.

В статті даються перекази: «Шевченкова пісня на волі», записаний Д. Кушнареном у Гирівці, «Шевченкова верба у Гирівці», «Шевченків барвінок», «У Ромнах виступав перед народом», записаний від П.Г. Голика у 1938 р., «Я завітаю», записаний Ф.П. Акименком у Путивлі.

В нашому краї народились багато пісень і дум, що увічнюють пам'ять Тараса: Є. Мовчан «Довго ждав ти, Тарас, волі», І. Іванченко «Слава Кобзареві», «Колись у Кролевці».

Письменники-земляки, які наслідували Тараса і увічнювали його образ у літературі: П. Грабовський, П. Качура, Ф. Швіндін, Л. Смілянський.

Кузьменко О. Шевченкіана в екслібрисах / О. Кузьменко // Сумщина. - 1993. – 20 трав. – С. 4.

Сумчанин С. Арбузов зібрав унікальну колекцію «Кобзарів», кожну книгу зі свого зібрання він позначав екслібрисом художника О. Солдатенка (оригінальна мініатюра: Шевченко уважно дивиться на глядача, на тлі – образ Катерини).

Тему Шевченкіани розвивають художники: М. Бондаренко, В. Ломака, І. Гапченко, В. Сохлаков та ін.

Кулик І. Цікавий експонат музейної Шевченкіани / І. Кулик // Суми і сумчани. - 2004. - № 11 (11 берез.). - С. 6.

Фонди Сумського обласного музею у 2001 році поповнилися цікавим експонатом - виданням 1919 р. поеми Т.Г. Шевченка "Гайдамаки".

Мазур В. "Кобзар" і Сумщина: до 170-річчя виходу в світ "Кобзаря" Т. Шевченка / В. Мазур // Ярмарок. - 2010. - №9 (4 квіт.). - С. 2.

Історія виходу та розповсюдження "Кобзаря" на Сумщині, використання шевченкових творів кобзарями, переклади "Кобзаря" та поетичні присвяти сумських авторів, книжкові колекції.

Межовий-Мороз В. Молитовник Тараса / В. Межовий-Мороз. - Суми: Ярославна, 2009. - 168 с.

Овчаренко С. З любов'ю до Кобзаря / С. Овчаренко // Слово і час. - 1995. - №3. - С. 35.

Про збірник «Тарас Шевченко і Сумщина», в який увійшли статті відомих краєзнавців Сумщини.

Охріменко П. Народне слово про Тараса / П. Охріменко // Червоний промінь. - 1989. - №10 (4 берез.). - С. 5.

Після перебування Т.Г. Шевченка на Сумщині почали з'являтися перекази і легенди, у яких Тарас Григорович характеризується як народний герой, що присвятив життя боротьбі за кращу долю трударів. У народнописенній творчості Сумщини спостерігається явище «вклинення» в традиційні пісні строф або виразів з творів Шевченка (наприклад, у пісні «Запрягайте коні в шори», записаній у Михайлівці Лебединського району та «Летить галка через балку», записаній у Пустогороді Глухівського району). У пісні «Шумлять верби...», записаній у Миропіллі Краснопільського району, спостерігається контамінація основи цього твору з мотивами Шевченкової «Катерини».

На Сумщині створені народні пісні про Кобзаря: «Пісня про Тараса Шевченка» (с. Терешківка Сумського району), «Довго ждав ти, Тарас, волі» (Кобзаря з Великої Писарівки Є. Мовчана), «Колись у Кролевці» і «Слава, слава Кобзареві» (І. Іванченка – кобзаря з Кролевця).

Петров Г.Т. Вороніж: тепло шевченкових листів / Г.Т. Петров // Панорама Сумщини. - 1995. - 8 берез. - С. 2.

Про палкого шевченкознавця з Вороніжа Івана Абрамова.

Петров Г.Т. Тарас Шевченко і цукрозаводчики / Г.Т. Петров // Панорама Сумщини. - 1991. - 18 лип. - С. 8.

Попільнюх М. Тарасові рушники / М. Попільнюх // Панорама. - 2008. - №11 (2-19 марта). - С. А17.

Легенди про перебування Тараса Шевченка й нині живуть на Кролевеччині.

Ротач П. З любов'ю до Кобзаря / П. Ротач // Ленінська правда. – 1967. – 8 берез. – С. 3.

Ще з 1905 року наш земляк-художник і письменник Н. Онацький розповсюджував серед народу твори Шевченка, за що й потрапив під нагляд поліції. Часто мандрував шевченковими місцями, збирав народні перекази про нього, змальовував та фотографував епізоди народної любові до Шевченка. В Сумському художньо-історичному музею відкрив «Шевченкову залу», де знаходяться унікальні шевченкові речі.

Саньч Г. Тарасовими стежками: общественности презентovali документальний фільм о перебуванні Шевченко на Сумщині / Г. Саньч // Панорама. - 2010. - №14 (31 марта-7 апр.). - С. А6.

Авторский коллектив областной государственной телерадиокомпании создал документальный фильм о Шевченковских местах на Сумщине.

Столбін О. Духовна сув'язь із минулим / О. Столбін // Сумщина. – 1993. – 20 трав.

Автор доводить, що письменництво Сумщини бере свій початок зі Слобожанської духовної цілини, яку добрими зернами засівав і в поті чола піднімав Великий Кобзар. Письменницька організація робить усе, аби той літературний процес, який започаткував Т.Г. Шевченко, не був перерваний. Серед лауреатів Державної премії ім. Т.Г. Шевченка є і наші земляки – П. Воронько, Б. Антоненко-Давидович, Д. Білоус, Л. Новиченко, І. Багрянний.

Ступак Ю. Шевченко-художник на Сумщині / Ю. Ступак // Ленінська правда. – 1968. – 10 берез.

Хронологічно перший малярський твір Шевченка, пов'язаний з Сумщиною – портрет ротмістра Ф.П. Рудзинського.

Такі малюнки як «Дерево», «Узлісся» та ін. намальовані під час поїздки по Роменщині (літо 1845 р.).

Перший пейзажний малюнок Шевченка з Сумщини – «Урочище Стінка».

1858-59 рр. – два пейзажних твори «У Лихвині», «Дуб». Взагалі, під час перебування у Лифині Шевченко дуже плідно творив, але частина його малюнків не збереглася.

Під час перебування на Лебединщині Шевченко написав портрет селянки й садівника, портрет Н. Хрущової (якій також подарував свої офорти «Вечір в Альбано поблизу Рима», «Мангшилацький сад») та інші твори, які не збереглися до нашого часу.

У 1859 р. Шевченко подарував А.М. Залеському свій офорт «Приятелі».

У серпні 1859 був намальований портрет А.О. Лазаревської.

Працюючи у Петербурзі над малюнками-ескізами «Дві дівчини», Тарас Григорович познайомився з родиною кріпаків Соколенків зі Славгорода, а згодом потоваришував з П. Соколенком.

Добрим знайомим Шевченка протягом майже 30 років був Ф.Л. Ткаченко з Груні Охтирського району, вони разом працювали в майстерні Ширяєва.

Суленко Г. Осмислення і творення / Г. Суленко // Червоний промінь. – 1989. - №10 (4 берез). – С. 7.

І. Кавалерідзе не раз звертався до образу Шевченка у своїй творчості: 1911 року він подав заявку на конкурс проектів пам'ятника поету у Києві (за проект отримав заохочувальну премію); трохи згодом створив пам'ятник Кобзарю в Ромнах; у 20-х рр. Кавалерідзе бере участь у конкурсі на проект монумента Шевченку у Каневі; у 1926 році працює над пам'ятником Шевченку у Полтаві і також у Сумах (цей пам'ятник стояв у сквері Шевченка до 1952 року, за цей час він почав руйнуватися, і реставрувати його не вдалося), невідомим залишився чудовий проект пам'ятника українському генію для Ленінграда, створений 1944 року.

Сурков В. Сумська "шевченкиана": о местах связанных с именем Т. Шевченка / В. Сурков // Данкор. - 2011. - №10 (9 марта). - С. А8-А9.

Хвостенко Г. Де ви, Тарасові полотна?: доля Шевченкових полотен / Г. Хвостенко // Новина . - 1999. - №27 (6 берез.). - С. 2

У колекції Н.Н. Меньшеніної, яка до 1921 року проживала в Сумах, знаходилася настель роботи Тараса Шевченка, але вона була втрачена. Ще одне зникле полотно – ікона святої Афанасії, написана з А. Лазаревської. Судячи з опису Облдержархіву, то було одне з найбільших полотен Кобзаря. Воно зникло після 1917 р.

Хвостенко В. Крик журавлиний з діаспори / Г. Хвостенко // Сумщина. – 1993. – 20 трав. – С. 3.

Ця стаття - спроба хоч трохи заповнити прикру прогалину в краєзнавчому шевченкознавстві Сумщини: про тих письменників, художників, музик, котрі опинилися поза рідною землею, на вигнанні (О. Олесь, І. Багрянний, З. Козут, Л. Полтава, П. Зайцев, О. Сулима-Бойко, Б. Іваницький, В. Кричевський, О. Коваленко).

Хвостенко Г. Поезія мольберта / Г. Хвостенко // Сумщина. – 1993. – 20 трав. – С. 3.

Частково цитується стаття Ю. Ступака «Шевченко-художник на Сумщині».

Також про те, що в Михайлівці під Лебедином у садибі, яка належала дружині Шевченкового знайомого Уляні Дмитрівні Капніст (з роду П. Полуботка), зберігалося чимало картин. Свого часу Шевченко робив з них копії. Є свідчення, що тут були і роботи самого Кобзаря, які зараз, можливо, припадають пилом десь у нерозібраних архівах.

Хвостенко Г. На мольбертах Кобзаря / Г. Хвостенко // Сумщина. - 2010. - №28-29 (5 берез.). - С. 5. - Примітка: (Вперше стаття була надрукована в газ. «Сумщина» за 1993 рік).

Юрченко Н. Мамина стежина до поета / Н. Юрченко // Сумщина. – 1993. – 20 трав. – С. 4.

Дочка художниці Віри Юрченко згадує про сподвижницьку працю своєї мами, котра пройшла дорогами Сумщини і змалювала все, що стосується Шевченка. Зокрема у статті йде мова про аркуші В. Юрченко «Маєток Хрущова. Лифин».

Вшанування Кобзаря на Сумщині

«В сім'ї вільній, новій»: на Сумщині проходить міжнародне літературно-мистецьке Шевченківське свято / Добрий день. - 1993. - №21 (21 трав.). - С. 1.

Програма свята.

Вшанували Кобзаря // Ярмарок. - 2011. - №21 (26 трав.). - С. 1.

На Сумщині з нагоди 150-річчя перепоховання Кобзаря у рамках проекту "Останній шлях Шевченка" відбулися урочисті заходи.

«І оживе добра слава, слава України»: відбулось // Добрий день. - 1993. - №22 (28 трав.). - С. 4,5.

21-23 травня вперше на Сумщині відбулась подія великого масштабу - міжнародне літературно-мистецьке свято «В сім'ї вільній, новій». На прес-конференції були присутні журналісти, мистецтвознавці, міністр культури І. Дзюба, заступник міністра культури Ю. Сердюк, поети В. Дрозд, С. Заскоков, письменник М. Санєєв. У сквері Шевченка відбувся урочистий мітинг - виступали гості міста, поети Олекса Юценко та Дмитро Білоус. Також всі присутні побували на презентації всеукраїнської виставки «Мальовнича України», на святковому концерті майстрів мистецтв і художніх колективів у театрі ім. М. Щепкіна. В останній день свята Суми відвідав Голова ВР України І.С. Плющ.

Із Кобзарем у серці // Сумщина. - 2012. - №28-29 (10 берез.). - С. 1.

В Сумському краєзнавчому музеї пройшли заходи до 198-ї річниці від дня народження Т. Шевченка.

Климова А. «Заворожи мене, волхве...»: літ. конференція-презентація В. Мельниченка «Шевченківська Москва» / А. Климова, А. Шевченко // Укр. література в загальноосвітній школі. - 2011. - №4. - С. 44.

Автори - студентки інституту філології Сумського ДПУ ім. А.С.Макаренка - розповіли про презентацію книги В.Мельниченка «Шевченківська Москва», яка відбулася в Сумській обласній бібліотеці. Окрім презентації книги В.Мельниченка на конференції студентська молодь виконувала пісні та читала вірші Кобзаря.

Клісенко В. Неспроста так сталося... / В.Клісенко // Ярмарок. - 2013. - №11 (14 берез.). - С. 1.

Про святкування Шевченківських днів у Сумах 9 березня 2013 року.

Клюєва О.О. До біографії Т.Г. Шевченка (за матеріалами Держархіву Сумської області) / О.О.Клюєва // Сумський історико-архівний журнал: науковий журнал з історії та архівознавства України. - 2011. - №XII-XIII. - С. 104-106.

Висвітлення заходів місцевої влади та громадськості з відзначення у 19 - 20 сторіччях Шевченківських днів на Сумщині.

Кобзаря в Сумах почтили отдельно: о двух отдельных мероприятиях, посвященных празднованию 198-й годовщины со дня рождения Т. Шевченко // Данкор. - 2012. - №11 (14 марта). - С. А2.

Мазур В. Духовна Біблія України: до 170-річчя виходу в світ "Кобзаря" Тараса Шевченка: кілька сумських штрихів / В.Мазур // Сумщина. - 2010. - №28-29 (5 берез.) - С. 5.

Мартюшова О. Нам треба б його голосу / О.Мартюшова // Сумщина. – 1993. – 20 трав. – С. 2.

Сумська міська центральна бібліотека для дорослих удостоєна честі носити ім'я Т.Шевченка у 1969 році. У фондах бібліотеки зберігається близько 500 примірників творів Т.Г.Шевченка. Збереглися «Поєми» 1937 року видання, «Кобзар» - 1952 року.

У березні 1993 року до 179-ї річниці з дня народження Т.Г.Шевченка міськими бібліотеками для дорослих були організовані книжкові виставки, перегляди літератури, дні інформації, літературні години, бібліографічні огляди літератури на теми: «Вічне слово Кобзаря», «Шевченко і Сумщина», «Поетичний геній українського народу».

Мудрик П. Тарасове свято: [вшанування Великого Кобзаря в місті Суми] / П. Мудрик // Суми і сумчани. - 2009. - №11 (13 берез.). - С. 4.

В центральній бібліотеці ім. Т.Г. Шевчека були організовані книжкові виставки.

Охріменко П. Остання путь Великого Кобзаря: до 130-річчя перевезення праху Т. Шевченка на Україну / П. Охріменко // Ленінська правда. - 1991. - 14 трав. - С. 3.

Пам'ятають, шанують, вивчають // Сумщина. - 2012. - №43 (17 квіт.). - С. 1.

У Білопільському районі пройшли щорічні традиційні шевченківсько-макаренківські дні.

Під духовним знаком Кобзаря // Сумщина. - 2012. - №30-31 (17 берез.). - С. 1.

В Сумському художньому музеї пройшло літературно-мистецьке свято до 92-ї річниці від дня заснування художнього музею, вшанування пам'яті Т.Г. Шевченка та 70-річчя поета І. Низового (1942-2011).

Поляков А. День Шевченко: художники и писатели почтили память Кобзаря, демонстрируя свою живопись и читая стихи / А. Поляков // Панорама. - 2011. - №11 (9-16 марта). - С. А3.

П'янков В. Величальна Кобзареві / В. П'янков // Ленінська правда. - 1989. - 2 лип. - С. 4.

Про концертну програму В. Будянського, присвячену Т. Шевченку "Тарас Шевченко".

Серікова А. Справляли тризну за Шевченком / А. Серікова // Сумщина. - 2011. - №55-56 (21 трав.). - С. 1.

В Інституті філології СДПУ ім. А.С. Макаренка організували і провели Шевченківські дні.

Скрипняк Д. Вічна шана великому Кобзарю / Д. Скрипняк // Суми і сумчани. - 2011. - №10 (11 берез.). - С.

У день народження Кобзаря, у сквері ім. Т. Шевченка відбулося урочисте покладання квітів до пам'ятника великому українцеві.

Слово про Кобзаря // Добрий день. - 1993. - №21 (21 трав.). - С. 3.

Про міжнародне Шевченківське свято в місті Суми розповідають О.П. Столбін (голова обласної організації Спілки письменників України), В.М. Власов (викладач гімназії), Б.К. Теллалов (пенсіонер), Ю.В. Спірідонов (член спілки журналістів України).

Шевченко Л. У сумських школах вшанували Кобзаря / Л. Шевченко // Ярмарок. - 2012. - №11 (15 берез.). - С. 7.
Про заходи до Шевченківських свят, проведені на базі школи №7.

Як заповів Кобзар: минуло 149 років з часу перепоховання праху великого українського поета Тараса Шевченка // Сумщина. - 2010. - 28 трав. (№ 60-61). - С. 1.
В Сумах пройшли шанувальні заходи.

Твори про Великого Кобзаря

Гризун А. Шевченко (Триптих) / А. Гризун // Тарас Шевченко і Сумщина. - 1993. - С.55-56.

Межовий-Мороз В. Молитовник Тараса / В. Межовий-Мороз. - Суми: Ярославна, 2009. - 168 с.

Скакун В. Козацький степ: вірш / В. Скакун // Тарас Шевченко і Сумщина. - Суми, 1993. - С. 69.

Сухомлин В. Остання ніч: вірш / В. Сухомлин // Тарас Шевченко і Сумщина. - Суми, 1993. - С. 79.

Вертіль О. Тарасова душа: вірш / О. Вертіль // Сумщина. - 2010. - №28-29 (5 берез.). - С. 5.

Гризун А. Декларація про Тараса Шевченка: вірш / А. Гризун // Господар. - 1997. - 21-22 берез. - С. 1.

Даниленко О. Біля пам'ятника Кобзарю: вірш / О. Даниленко // Господар. - 1997. - 21-22 берез. - С. 1.

Даниленко О. Повернення Кобзаря : вірш / О. Даниленко // Сумщина. - 1993. - 29 трав. - С. 4.

Квітчаста К. ...Отоді на ярмарку, в Ромнах; Чи був Шевченко ув Охтирці?: вірші / Червоний промінь. - 1993. - 22 трав. - С. 3.

Квітчаста К. [Де стратили Гонту]: вірш / К. Квітчаста // Добрий день. - 1993. - №21 (21 трав.). - С. 3.

Нев'янучий вінок: вірш // Сумщина. - 1993. - 20 трав. - С. 2.

Вірші поетів-сумчан О. Олеся, А. Паніва, І. Чумаченка, О. Палажченко, В. Затулівітра, О. Педяша, О. Вертіля.

Овчаренко І. Кобзар: вірш / І. Овчаренко // Ярмарок. - 2010. - №15 (15 квіт.). - С. 3.

Віри, присвячений 170-річчю видання першого "Кобзаря" Т. Шевченка.

Осадчий В. Тарасу: вірш / В. Осадчий // Сумська новина. - 1994. - 2 квіт. - С. 2.

Скакун В. Гирівка: вірш / В. Скакун // Сумщина. - 1993. - 29 трав. - С. 4.

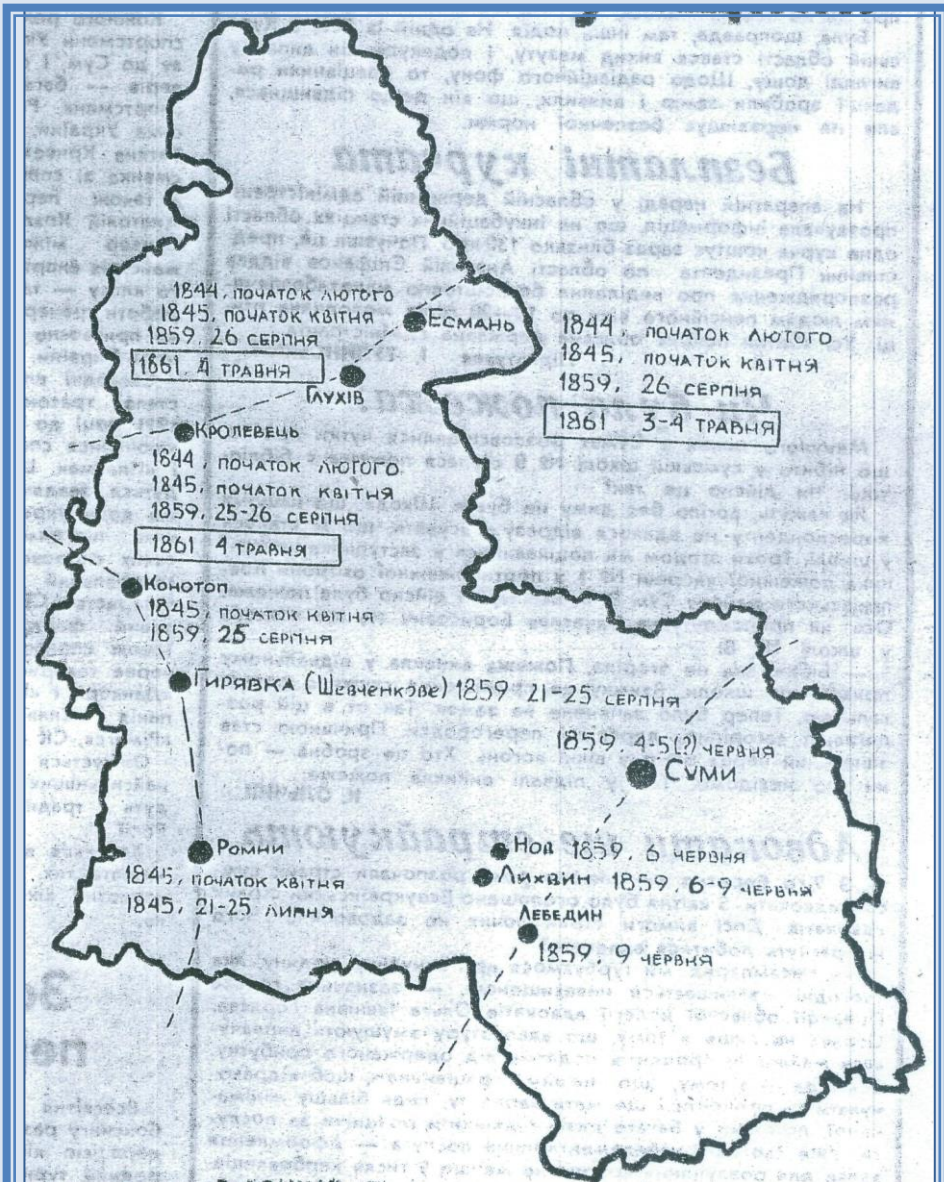
Скакун В. Козацький степ: вірш / В. Скакун // Сумщина. - 1993. - 26 черв. - С. 4.

Снегін Д. 191-й: вірш / Д. Снегін // Сумщина. - 1993. - 29 трав. - С. 4.

Ющенко О. Перед пам'ятником Шевченку в Ромнах: вірш / О. Ющенко // Сумщина. - 1993. - 22 трав. С. 1.

Ющенко О. Шевченко над Сулою у Ромні: вірш / О. Ющенко // Панорама Сумщини. - 1993. - 24 черв. - С. 6.

**Карта подорожей Шевченка Т.Г. нашим краєм
Звагельського В.**